

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ИНДУСТРИАЛЕН БИЗНЕС И ЛОГИСТИКА“

Приета от ФС (протокол № 11/ 25. 04. 2024 г.)

Приета от КС (протокол № 9/ 16. 04. 2024 г.)

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ И ОЦЕНКА НА РИСКА“

ЗА СПЕЦ: „Аутсорсинг и бизнес развитие“; ОКС „магистър“ – задочно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за ПН 3.7, 3.8, 3.9; 6 за ДНДО и СПН

СЕМЕСТЪР: 9 за ПН 3.7, 3.8, 3.9; 11 за ДНДО и СПН

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 180 ч.; в т.ч. аудиторна 30 ч.

КРЕДИТИ: 7

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:	
т.ч.	
• ЛЕКЦИИ	15
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	15
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	180

Изготвили програмата:

1. ....
(доц. д-р Йордан Иванов)

2. ....
(ас. Светлин Минев)

Ръководител катедра: .....
„Индустириален бизнес и логистика“ (доц. д-р Пламен Павлов)

I. АНОТАЦИЯ

„Управление на разходите и оценка на риска” е приложна икономическа дисциплина. Обектът ѝ на изучаване са разходите на предприятията и оценка на риска от дейността му. Както предмет на дисциплината могат да бъдат посочени икономическите отношения, възникващи и развиващи се във връзка с тяхното идентифициране, планиране и анализиране, както и формирането на пазарни цени на стоките и услугите. В курса на обучение по тази дисциплина, в областта на управлението на разходите студентите ще се запознаят с необходимостта от идентифициране, отчитане и калкулиране на разходите, системи и методи за калкулиране на разходите, както и системите за управление на разходите. В сферата на управлението на риска се придобиват знания и умения за идентифициране на риска, оценка на факторите на риск за бизнес организациите и методите за оценка и вземане на управленски решения, за неговото минимизиране.

Съдържанието, тезите и анализите в посочените области, обхванати в дисциплината, дават възможност обучаваните да придобият система от теоретични познания за:

- идентифициране на разходите на предприятието;
- отчитане на разходите на предприятието;
- анализиране на разходите и търсене на възможности за тяхното снижаване;
- калкулиране на разходите и формиране на себестойността;
- количествен и качествен анализ на риска;
- управление на финансовия и оперативния риск.

Практическите познания за цялостния процес на управление на разходите и формиране на цените във фирмите се свежда до:

- отчитане на разходите;
- калкулиране на себестойността;
- методи за снижаване на себестойността;
- формиране на решения при наличие на отклонения в разходите на фирмата;
- избор на политика и стратегия за формиране на цената, въз основа на анализите на разходите и направените ценови анализи;
- определяне на офертна цена на съответните стоки и услуги;
- идентифициране източниците на риск;
- анали и оценка на риска;
- дефиниране на управленски решения за неговото минимизиране.

В хода на обучението се прилагат и развиват следните ключови компетентности, съгласно препоръката на Съвета на Европейския съюз от 22 май 2018 г, а именно:

- Математическа компетентност и компетентност в областта на точните науки, технологиите и инженерството – група 3. Способността за решаване на задачи и формулиране на конкретни решения и развитие на математическо мислене в помощ на вземането на управленски решения.
- Цифрова компетентност – група 4. Способност за работа с електронни таблици и за търсене и намиране на релевантна информация.
- Предприемаческа компетентност – група 7. Способност за критично мислене, аналитичност, прогнозиране, програмиране и планиране.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ
ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА РАЗХОДИТЕ.	
1.1.	Същност на разходите и тяхното управление
1.2.	Функции и принципи на управлението на разходите
1.3.	Основни признаци за класификация на разходите
1.4.	Видове разходи

1.5.	Организация на разходите в предприятието – единица за разходи, единица на разход и центрове на отговорност.
ТЕМА 2. ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЕТО	
2.1.	Системи за отчитане на разходите
2.2.	Същност на управленския отчет
2.3.	Отчет на разходите по място на възникване
2.4.	Оперативно-технически отчет за разходите
2.5.	Отчитане на разходите за материали
2.6.	Отчитане на разходите за труд
2.7.	Отчитане на разходи за управление и продажби
ТЕМА 3. ИНТЕГРИРАНЕ НА ПРЕКИТЕ И НЕПРЕКИТЕРАЗХОДИ В СЕБЕСТОЙНОСТТА НА ПРОДУКТИТЕ И УСЛУГИТЕ	
3.1.	Същност на разпределението на разходите.
3.2.	Етапи и бази за разпределение на непреките разходи
3.3.	Методики за разпределение на разходите от спомагателните звена
ТЕМА 4. ОСНОВИ НА КАЛКУЛИРАНЕТО И МЕТОДИ ЗА КАЛКУЛИРАНЕ	
4.1.	Същност и значение на калкулирането на разходите
4.2.	Системи и подходи на калкулиране на разходите
4.3.	Характеристика на методите за калкулиране
4.4.	Калкулиране по поръчки и технологични процеси
4.5.	Специфика на калкулирането при наличие на брак и при взаимосвързани продукти
4.6.	Приложение на калкулирането на база дейности.
ТЕМА 5. ТЕХНИЧЕСКИ СПОСОБИ ЗА СНИЖЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО	
5.1.	Конструкторски способ за снижение на разходите
5.2.	Технологически способ за снижение на разходите
5.3.	Технически средства за отчитане и контрол на разходите в предприятието.
5.4.	Инженерно-Организационно Стойностен Анализи в предприятието
ТЕМА 6. ОСНОВИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА	
6.1.	Идентифициране на риска
6.2.	Анализ на риска
6.3.	Планиране на реакцията на риска
6.4.	Мониторинг и контрол на риска
6.5.	Видове риск в предприятието
ТЕМА 7. КОЛИЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА РИСКА	
7.1.	Статистически показатели за измерване на риска;
7.2.	Матрица на вероятностите и въздействието
7.3.	Анализ на чувствителността
7.4.	Очаквана парична стойност (EMV)
7.5.	Симулация Монте Карло
ТЕМА 8. КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА РИСКА	
8.1.	Вероятност на риска и оценка на въздействието
8.2.	Оценка на спешността на риска
8.3.	Категоризация на риска
8.4.	Оценка на качеството на данните за риска
8.5.	Вероятност на риска и оценка на въздействието
ТЕМА 9. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РИСКОВЕ В ПРЕДПРИЯТИЕТО	
9.1.	Валутен риск
9.2.	Ценови риск

9.3.	Традиционни финансови инструменти за управление на финансов риск
9.4.	Съвременни финансови инструменти за управление на финансов риск
ТЕМА 10. ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ОПЕРАТИВНИЯ РИСК	
10.1.	Определение за оперативен риск
10.2.	Идентифициране и анализ на оперативния риск
10.3.	Управление на оперативния риск. Планиране за реакция при извънредни ситуации.
ТЕМА 11. ИНТЕГРИРАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ И ОЦЕНКА НА РИСКА	
11.1.	Анализ на риска на разходите
11.2.	Оценки на разходите, коригирани спрямо риска
11.3.	Планиране на разходите при извънредни ситуации
11.4.	Анализ на разходите и ползите

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА ¹	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Тест	1	40
1.2.	Практически казуси	2	60
Общо за семестриалното оценяване:		3	100
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит	1	80
Общо за сесийното оценяване:		1	80
Общо за всички форми на контрол:		4	180

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Андреева, Д., Управление на разходите, ИК – УНСС, 2013
2. Биолчева, П., Управление на бизнес риска, ИК – УНСС, 2021

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Rausand, M., Haugrn, S., Risk assesment, Wiley, 2020
2. Hansen, Mowen, Heitger, Cost management, Cengage, 2021
3. Popov, G., Lyon, B., Hollcroft, B., Risk Assessment: A Practical Guide to Assessing Operational Risks, Wiley, 2016
4. Федерация на европейските асоциации за управление на риска, Стандарт по управление на риска

¹ При дисциплини, които завършват с текуща оценка се попълва само т. 1 Семестриално оценяване, съгласно чл.21, ал. 2 от Правилника за оценяване на знанията, уменията и компетентностите на студентите в Икономически университет – Варна.